

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Konusunda Sağlanan Gelişmelerde Hukukun Rolü Deniz ÇELİK*

Şiddet toplumun her kesiminde karşımıza çıkan bir sorun olduğu gibi kadın ve erkek eşitsizliğine dayanan cinsiyetçi şiddet; “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddet” Türkiye’nin başlıca problemlerinden biridir. Kadınların ve kız çocuklarının cinsel istismar, erken yaşta evlendirilme, ve namus cinayetleri gibi şiddet öğeleri ile insan hakları ihlal edilmektedir. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet imzalanan uluslararası sözleşmeler ve çıkarılan kanunlarla insan hakları ihlali olarak kabul edilen ve önlenmeye çalışılan hukuki bir sorundur. Şiddeti önlemenin yanında, şiddet mağdurunu koruma, şiddet uygulayanı soruşturma, kadına yönelik şiddetin sonlandırılmasına yönelik politikalar konularında da uluslararası sözleşmeler ile gelişme sağlanmıştır. Bu bildirin amacı 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve 25 Kasım 2011’de TBMM tarafından Kabul edilen Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) gibi hukuki alanda atılan adımlarla Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin önlenmesi konusunda sağlanan gelişmelerde hukukun rolünün incelenmesidir.

Anahtar Sözcükler: Kadına Yönelik Şiddet, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Aile İçi Şiddet, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun , Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele

---

* Eskişehir Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi 3. Sınıf Öğrencisi.

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin giderek arttığı bu günlerde medyada hemen hemen her gün kadına sırf kadın olduğu için uygulanan şiddet haberlerini görmekteyiz. Toplum, kadına karşı şiddeti olağan ve sıradan karşılamama yönünde bilinçlendirilmedikçe, medyaya yansıyan şiddet haberleri devam edip gidecektir.¹Kadına yönelik şiddet sadece fiziksel şiddetten ibaret olmadığı gibi psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak da görülmektedir. Zorla evlendirilme, erken yaşta evlendirilme, evlilik içi tecavüz, ekonomik sömürü, namus cinayetleri, partner şiddeti, dayak ve hırpalama gibi kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin her türlüünü içeren haberleri her gün gazete, dergi ve sosyal medyada görmekteyiz. Özellikle geçtiğimiz yıllarda kadın cinayetleri ile ilgili haberler oldukça yoğun olarak gösterilmekte kadına yönelik şiddete dikkat çekilmektedir.

Ne şekilde yaşanırsa yaşansın kadına yönelik şiddet; kadının yaşamına korku ve güvensizliği sokmakta, fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkilemekte, toplumsal yaşama katılımını engellemektedir.² Bir ülkede kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet ne kadar fazla olur ve devlet şiddeti önlemede gerekli eylemleri ne kadar az yerine getirirse kadının toplumsal yaşama katılımı da o ölçüde az olacaktır. Devletin kadına yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti önlemede en etkili olması gereken alan şüphesiz ki hukuk alanıdır.

“Kadına yönelik politikalarda yaşanan değişimin en önemli yansıması yasal alanda olmuştur. 2000’li yıllarla birlikte başta Anayasa olmak üzere yasalarda kadın-erkek eşitliği ilkesi daha da güçlendirilmiştir. Medeni Kanun, İş Kanunu ve Türk Ceza Kanunu gibi temel kanunlarda yapılan eşitlikçi reformlarla, Türkiye’de tüm mevzuat, kadın erkek eşitliği ilkesini gözeten ve kadına yönelik şiddete sıfır tolerans tanıyan bir yapıya kavuşturulmuştur. Ayrıca, 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için konukevleri açma görevi verilmiştir.”³ T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “2012-2015 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı”nında yer alan bu paragraf kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet ile mücadelede hukukun önemini dile getirmiş olsada hukuki alanda yapılan düzenleme ve hukuki alandaki gelişmelerin %100 başarılı ve yeterli olduğu sonucuna varmak doğru olmaz.

Türkiye’nin kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önleme konusundaki adımlarına bakmak gerekirse; Türkiye Birleşmiş Milletlerin 1979 tarihli “Kadın Ayrımcılığının Önlenmesine Dair Sözleşme” yi imzalanmış olmasına rağmen

---

¹ CENTEL, 2012:1

² Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015, 2012:9

³ Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015, 2012:13

kadına yönelik şiddete karşı toplumsal tepkinin oluşmasında ve hukuki düzenlemelerde yeterli ilerlemeyi sağlayamamıştır.

Türkiye imzaladığı uluslararası sözleşmeye rağmen yeterli gelişmeyi gösterememiş olsada uluslararası alanda “Kadına Yönelik Şiddet” 1995 yılında düzenlenen IV. Pekin Dünya Kadın Konferansı’nda İnsan hakları ihlali olarak görülmüştür. Bu önemli gelişme ile kadına yönelik şiddetin insan hakları ihlali olarak kabul edilmesi kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin hükümetler arası konferans ve zirvelerde sürekli gündem de tutulmasını sağlamış bu da devletleri diğer devletlere karşı sorumlu kılmakta önemli bir adım olmuştur.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet ile ilgili ilk yasal düzenleme 14 Ocak 1998’de kabul edilen 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun”⁴ dur. Bu kanun kadını birey olarak görmekten çok ailenin korunmasına önem vermekteydi bunun sebebi yasanın çıkış döneminde bu yasanın ailenin dağılmasına sebep olacağı ve erkek egemenliğinde kırılmaya yol açacağı düşüncesi idi. Ev içi şiddetin değil ailenin korunması, asıl amaç olması ve ön planda tutulması gereken kadının korunmasını etkisiz kılmıştır. Bu kanundan 13 yıl sonra kabul edilecek İstanbul Sözleşmesinde bu kanun döneminde de kabul edilmesi gereken kadına yönelik şiddetin kadınları ikincil konuma zorlayan sosyal mekanizmalardan biri olduğuna vurgu yapılacaktır.

4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun”un kabulünden sonra 11 Mayıs 2011 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından İstanbul’da imzaya açılan “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme”⁵ Türkiye’nin de taraf olduğu uluslararası bir sözleşmedir. İstanbul’da imzaya açılmış olması sebebiyle İstanbul Sözleşmesi olarak anılmaktadır bildirimde de İstanbul Sözleşmesi adı ile anılacaktır.

İstanbul Sözleşmesinde bu sözleşmeyi imzalayan devletlerin giriş kısmında; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İçtihatlarını dikkate alması, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti kınaması, kadınlar ve erkekler arası fiili eşitliğin sağlanmasını kadına yönelik şiddeti önlemede anahtar bir unsur olarak kabul etmesi, kadınlar ile kız çocuklarının, çoğunlukla aile içi şiddet, cinsel taciz, tecavüz, zorla evlendirme, sözde “namus” adına işlenen cinayetler, kadın sunneti gibi insan haklarını ciddi şekilde ihlal eden ve kadın erkek eşitliğini sağlamanın önünde büyük bir engel oluşturan şiddetin pek çok boyutuna maruz kaldıklarını büyük endişeyle dikkate alması, kadınlar ile kız çocuklarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalma riskini erkeklerden daha yüksek olduğunu kabul

---

⁴ 14.01.1998 Gün ve 4320 sayılı Kanun.

⁵ 24.11.2011 Gün ve 6251 sayılı Kanun. RG 29.11.2011 No:28127

etmesi, erkeklerinde aile içi şiddete maruz kalabileceğini kabul etmesi, gerektiği ve kabul ederek bu sözleşmeyi imzaladığı yazmaktadır. Bu sözleşmeyi imzalayan devletlerin de yapacakları hukuki düzenlemeleri giriş kısmını dikkate alarak yapması gerekmektedir. Ayrıca İstanbul Sözleşmesinde vurgu yapılan noktalar sözleşmeyi imzalayan devletlerin kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemek adına yapacakları düzenlemelerde dikkat edilmesi gereken noktalaradır

İstanbul Sözleşmesinde Kadına Yönelik Şiddetin tanımı; bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir şeklinde yapılmıştır (m.3/a). Aynı sözleşmede Aile İçi Şiddetin tanımı; aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi anlamına gelir olarak yapılmıştır (m.3/b).

İstanbul Sözleşmesinin imzalanması ile beraber yeni hukuki düzenlemelere ihtiyaç duyulmuş 4320 sayılı yasanın çıkarılmasından 14 yıl sonra yeni bir yasa ihtiyacı ile birlikte 8 Mart 2012’ de 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”⁶ kabul edilmiştir.

Kadına yönelik şiddet 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” da; Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı şeklinde yapılmıştır (m.2/ç). Aynı kanunda “Aile İçi Şiddet” tanımına yer verilmemiş “Ev İçi Şiddet” tanımı kullanılmıştır. Kanunda Ev İçi Şiddet; Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti olarak tanımlanmıştır (m.2/b).

İstanbul Sözleşmesinin imzalanmasında sonra kabul edilen 6284 sayılı kanunda 4230 sayılı kanundan farklı olarak; 6284 sayılı kanun anlamında ev içi şiddetten söz edebilmek için mağdur ve şiddet uygulayanın aynı haneyi paylaşması gerekmez. Hatta bu kişilerin aynı aileye mensup olmaları da gerekmemektedir. Aile mensubu sayılan kişilerin işledikleri filler de ev içi şiddet sayılacaktır.⁷ 6284 sayılı kanunda şiddetin içeriği de genişletilmiştir böylece şiddetin önlenmesinde ve

---

⁶ 08.03.2012 Gün ve 6284 sayılı Kanun. RG 20.03.2012 No.28239

⁷ BACAKSIZ, 2012:5

şiddete müdahalede önemli gelişme sağlanmıştır. 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”dan önce yürürlükte bulunan 14 Ocak 1998’de kabul edilen 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun” tanımlara yer vermemiştir. 6284 sayılı kanunda tanımlara yer verilmesi kanunun uygulanışını kolaylaştırıcı nitelikte olmuştur. 6284 sayılı kanun 4320 sayılı kanuna göre daha geniş kapsamlı bir kanundur gösterilen tedbirler daha geniş kapsamlı ve kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemeye daha elverişli tedbirlerdir.

İstanbul Sözleşmesinin imzalanmasında sonra kabul edilen 6284 sayılı kanun 4230 sayılı kanundan daha geniş kapsamlı bir kanun olmasına rağmen İstanbul Sözleşmesinde kabul edilen şartlara tam anlamıyla uyum sağlamamaktadır. 6284 sayılı kanunda yine aynı kanundaki şiddet tanımına atıf yapan “Kadına Yönelik Şiddet” tanımında İstanbul Sözleşmesinde özellikle vurgu yapılan insan hakları ihlaline yer verilmiştir. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin sürekli gündem de tutulmasının devletleri diğer devletlere karşı sorumlu kıldığına daha önce yer vermiştik böyle bir sorumluluğun var olduğu günümüzde insan hakları ihlali vurgusunun önemli bir vurgu olduğu şüphesizdir.

İstanbul Sözleşmesi ile kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin tanımı yapılmış kadına kadın olmasından kaynaklanan şiddete vurgu yapılmıştır ancak 6284 sayılı kanunda sözleşmedeki tanım kullanılmamıştır. Aynı zamanda İstanbul Sözleşmesi kapsamında Toplumsal cinsiyet kavramına, ayrımcılık yapma yasağına yer verilmiş, kadın örgütlerinin kadına karşı şiddet davalarına katılmasına olanak sağlanmıştır 6284 sayılı kanun da bunlara yer verilmemiştir bu da kadına karşı şiddetin önlenmesinde hukuki gelişmelerin uluslararası düzeyde yeterli ve gerektiği gibi gerçekleşmediğini kanıtlar niteliktedir.

İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanunda aile içi şiddet tanımları da farklıdır. İstanbul sözleşmesinde eski veya şimdiki eş veya partnerlerin de uygulayacakları şiddetin aile içi şiddet kapsamında değerlendirileceği yazılmışken 6284 sayılı kanunda eşler ve partnerler ile ilgili bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Eski eş, şimdiki eş ve partnerler tarafından öldürülen, dövülen kadın haberlerini medyada sıkça görmekteyiz ancak partner şiddeti kamuoyunda aile içi şiddet kapsamında değerlendirilmemektedir bu durum sözleşmenin partner şiddetini de aile içi şiddet kapsamına almasının ne kadar doğru bir karar olduğunu göstermektedir.

6284 sayılı kanun, İstanbul Sözleşmesinin imzalanmasından sonra kabul edilmiş olmasına rağmen sözleşmenin gereklerini tam olarak yerine getirmemiştir. Sözleşmede yer verilen tanımların hepsine yer verilmediği gibi tanımı yapılan kavramların sözleşmedeki tanımlarına sadık kalınmamıştır.

İstanbul sözleşmesine taraf olan devletler için “başarısız olmuş devlet makamına karşı yasal başvuru yolu açma” şartlar arasına gösterilmiştir. 6284 sayılı kanunda başarısız olmuş devlet makamına karşı yasal başvuru yolu açma adına bir düzenlemeye yer verilmemiştir. İçinde Türkiye’nin de bulunduğu taraf devletlerin bu sözleşme şartlarını yerine getirmek için gerekli hukuki önlemleri alması hem medyada sık sık gördüğümüz; İzmir’de yaşayan 60 yaşındaki C.K, 68 yaşındaki 30 yıllık kocası M.K’nın kendisini ölümle tehdit ettiğini belirterek İzmir Aile Mahkemesi’nden koruma talebinde bulundu. C.K, ilk olarak mahalledeki polis merkezine gitti. Aynı yaşadıkları kocasının kendisini ölümle tehdit ettiğini söyleyen C.K, koruma talebinde bulundu. Kadının şikayetini dinleyen polisler, yaşlı kadını kocasıyla barıştırma teklifinde bulundu ancak şikayetinde ısrar eden C.K, koruma istedi. Şikayeti ve ifadesi alınan C.K’ye, koruma talebini avukatıyla mahkemeye bildirmesi söylendi. (Aralık 2014), Yıllarca eşinden şiddet gören ve defalarca karakoldan koruma talep eden D. Ö. (32), sokak ortasında katledildi. D.Ö.’nün babası “Polisler koruma talebimize karşılık ‘bıktık sizden artık’ cevabını verdiler” dedi (Ocak 2015)⁸ gibi bu tür devlet makamının başarısızlığından kaynaklanan kadın cinayetleri haberlerinin azalmasını sağlayacaktır. Bu tür yasal düzenlemeler hem kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemede önemli bir adım hem de yaşanmış şiddet olayını çözmeye yardımcı olacaktır.

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddeti Önleme konusunda bütün sorumluluğu hukuki çalışmalara yüklemek yanlış olacaktır. Son yapılan araştırmalara göre Aile içi şiddette ve diğer olaylarda ülke genelinde fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı yüzde 36. Cinsel şiddete uğrayan yüzde 12, duygusal ya da psikolojik şiddete uğradığını söyleyenlerin oranı yüzde 44 olurken ekonomik şiddete maruz kalan kadınların oranı yüzde 30. Ülkemizde her yüz kadın dan 26’sı 18 yaş altında evleniyor. Şiddette maruz kalan kadınların kurumlardan yararlanma oranı ise yüzde 11. Şiddet gören kadınlar herhangi bir kuruma başvurmuyor ya da destek alamıyor.⁹ Buradan yola çıkarak söyleyebiliriz ki kanunda da tanımı yapılmış olan şiddetin sadece fiziksel şiddetten ibaret olmadığı kadına sadece kadın olmasından dolayı yöneltilebilecek her türlü acı vermeye yönelik, özgürlüğü engelleyici fillere Türk Kadınının hatırı sayılır bir kısmı maruz kalmaktadır. Şüphesiz ki şiddete maruz kalan kadınların kurumlardan destek alamamaları hukukun Kadına Yönelik Şiddeti ve Aile içi Şiddeti Önlemede yeteri kadar gelişme göstermediğin göstergesidir. İstanbul sözleşmesinde yer alan kadına yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti önlemek için eğitim çalışmaları, farkındalık yaratma ve medya ve özel sektörün desteğini alma şartlarına ağırlık vermek, tekrarı önlemek için tedbirler alma ve yardım hattı çalışmalarını artırmak hukukun gösteremediği gelişmeleri göstermeye mümkün olduğunca yardımcı olacaktır.

⁸ “Şiddet Sözleşmesi Teferruatta Kaldı” 2015

⁹ “Cinsiyet Eşitliği Aydın’da Konuşuldu” 2015

SONUÇ

Türkiye 2000’li yılların başlarından beri hukuki alanda yapmış olduğu düzenlemelerle “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddeti Önleme” konusunda önemli bir yol kat etmiş olsada toplumu kadına yönelik şiddeti olağan karşılamama konusunda bilinçlendirmedikçe, hukuki düzenlemeler yanında özel sektör ve medya ile işbirliği halinde olmadıkça kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetten arınmış bir toplum elde etmek mümkün olmayacaktır. Yapacağı hukuki düzenlemeler de hem şiddeti uygulayana karşı yasal başvuru yollarını hem de şiddeti önleme ve şiddet uygulayana karşı yaptırımlarda başarısız olmuş devlet makamına karşı yasal başvuru yollarını genişletmedikçe uluslararası alanda başarılı devlet konumuna ulaşamayacaktır. Diğer devletlere karşı sorumluluklarını yerine getirmiş olmayacaktır.

Hukuki alanda yapılan düzenlemeler kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemede sağlanan gelişmelerde tek başına yeterli ve etkili değildir ancak en önemli ve ilk başta atılması gereken adımlardandır.

KAYNAKÇA

Bacaksız, P. (2012). 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının Korunması. Ceza Hukuku Genç Akademisyenler Sempozyumu, 5 Ekim 2012, İstanbul

Centel, N. (2012). Ceza Hukuk Şiddete Karşı Kadını Korur Mu? Ceza Hukuku Genç Akademisyenler Sempozyumu, 5 Ekim 2012, İstanbul

Cinsiyet Eşitliği Aydın'da Konuşuldu. (2015,2 Ekim). Hürriyet Gazetesi

Şiddet Sözleşmesi Teferruatta Kaldı. (2015, 1 Ağustos). Milliyet Gazetesi